

Nr 471.

Av herr **Hagberg** i Malmö m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 83, angående anslag till upplysningsarbete avseende produktions- och exportfrågor.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 83 till innevarande års riksdag har en redogörelse lämnats för användningen av det anslag för »ekonomisk information», som riksdagen förra året beviljade. Beklagligtvis synes man härvidlag i allt väsentligt röra sig med ganska allmänna omdömen.

Man publicerade sålunda i »julveckan en annons avseende dollarproblemet och Marshallhjälpen». De statistiska bilder man ställt till dagspressens förfogande »anses ha ett högt läsvärde». För att befrämja mera djupgående studier kring de utomordentligt komplicerade ekonomiska problemen har man anordnat »tredagarskurser för utbildning av studieledare». Man har spelat in fyra filmer med drastiska namn, men några siffror på det antal personer, som njutit denna statsbekostade upplysning, föreligga icke.

Det finns inga skäl att ifrågasätta den goda avsikten med denna statliga propaganda. Som föredragande statsrådet påpekar, »äro nya höjningar i levnadsstandarden och nya utbyggnader av socialpolitiken endast möjliga, om produktionen fortsätter att öka». Det skall också utan vidare medgivas, att ekonomisk upplysning är synnerligen nödvändig. De frågor, som emellertid i detta samband osökt anmäla sig, äro dels huruvida en statsdirigerad och standardiserad propaganda över huvud taget är lämpad som instrument för den kontinuerliga upplysning om ekonomiska sammanhang, av vilken samhället är i behov, dels huruvida effekten av den hittills drivna verksamheten motsvarar de kostnader den dragit.

Denna senare fråga har naturligtvis i nuvarande ansträngda budgetläge särskild tyngd. Det är därför anmärkningsvärt dels att något som helst försök att redovisa hittills uppnådda resultat icke göres i propositionen, dels att tanken att samordna »den ekonomiska informationen» och folkrörelsernas s. k. sparkampanj icke diskuteras. Det rör sig dock i bägge fallen om betydande utgifter för det allmänna, utgifter av en sådan storleksordning att en rationalisering förefaller rimlig. Det rör sig om verksamhet av i betydande utsträckning likartat slag med i väsentliga avseenden gemensam målsättning.

Att redovisa konkreta resultat av en propagandakampanj möter alltid svårigheter. Särskilt betydande måste dessa vara, då det rör sig om en propaganda av så allmänt slag som det här är fråga om. Å andra sidan beräknas kampanjen komma att kosta statsverket 830 000 kronor för inne-

varande budgetår, och ett anslag på 750 000 kronor för nästa begäres. Att under sådana förhållanden den anslagsbeviljande instansen — riksdagen — icke får någon som helst grund för en bedömning av de beviljade och äskade anslagens effekt, är ägnat att väcka förvåning. En summarisk redogörelse för de olika slag av propaganda, till vilka medlen använts och avses komma att användas, utgör knappast någon tillfredsställande ersättning. Då det — som 1949 års skatteutredning nyligen framhållit — »är ett oeffektivt villkor att statsmakterna i nuvarande läge ålägga sig den största aktsamhet vid beslutande av nya statsutgifter eller av åtgärder, som i andra hand kunna leda till ökade anslagskrav», är det också motiverat att som villkor för anslag av det i propositionen nr 83 begärda slaget sätta övertygande skäl för deras absoluta nödvändighet och övertygande, sakligt grundade upplysningar om genom dem uppnådda eller troliga resultat. I intetdera avseendet har i propositionen presterats någon bindande argumentering.

Uppenbart är, att i åtskilliga av de frågor, med vilka den statliga ekonomiska propagandan befattat sig, en ändring i den allmänna uppfattningen kommit till stånd, vilket också medgives i propositionen. Arbetskraftens överrörlighet har minskat, överflyttningen från nyckelindustrier till serviceyrken har avtagit, exportindustriernas möjligheter att konkurrera om arbetskraften ha förbättrats. I allt väsentligt torde den mentalitetsförskjutning, som ligger bakom dessa realiteter, bero på en ändrad bedömning av konjunkturutsikterna, som håller på att tränga igenom hos svenska folket. Man har börjat tänka sig in i möjligheterna av en konjunkturfas med i viss mån sjunkande sysselsättningsgrad och vikande avsättningsmöjligheter, vilket i första hand anses komma gå ut över mindre och icke konsoliderade företag. Denna förskjutning i uppfattning synes verka med ökande kraft. Under sådana förhållanden kan behovet av en propaganda, som väsentligen kan verka påskyndande, diskuteras. De nya uppgifter för propagandan, som i propositionen diskuterats, förefalla icke vara sådana, att de äro tillräckliga som motiv för en verksamhet av antydd art och omfattning. Uppgiften att inom landet sprida kunskap om dessa ekonomiska förhållanden bör även i fortsättningen kunna handläggas av de statliga och enskilda institutioner, som hava sig anförtrodd denna verksamhet som speciell arbetsuppgift. Den löpande ekonomiska informationen inom landet torde med förtroende kunna överlåtas till den fria pressen och de fria organisationerna.

I fråga om verksamheten inom den »ekonomiska informationen» synas posterna »löner, arvoden, lokaler, inventarier m. m.» hittills hava hållits på en beaktansvärt låg nivå. De visa dock redan nu tendens att stiga. Det är angeläget, att riksdagen redan nu tager en sådan ställning, att varje risk för en mer eller mindre permanent byrå för statsdirigerad propaganda försvinner.

Vi hemställa,

att riksdagen måtte avslå i Kungl. Maj:ts proposition nr 83 gjord hemställen att till Upplysningsarbete avseende produktions- och exportfrågor för budgetåret 1950/51 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor.

Stockholm den 15 mars 1950.

Erik Hagberg,

Malmö.

Walter Edström.

Eric Nilsson,

E. Birke.

Svalöv.

Jarl Hjalmarson.

P. Hj. Fagerholm.

James I. A. Dickson.
